

УДК 027.54.081:37](477-25)ДНПБ

Андрій Селецький,
кандидат історичних наук,
завідувач відділу наукової реферативної та аналітичної інформації
у сфері освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Особливості здійснення інформаційно-аналітичного супроводу наук про освіту, психолого-педагогічної теорії та практики (з досвіду діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського)

Стаття містить аналіз особливостей здійснення інформаційно-аналітичного супроводу освітянської галузі фахівцями Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України. Розглянуто здобутки, проблеми та запропоновано шляхи розв'язання перспективних завдань бібліотечної інформаційної аналітики.

Ключові слова: науково-інформаційний супровід, інформаційно-аналітична діяльність, науково-педагогічна бібліотека, освіта, педагогіка, психологія.

Постановка проблеми. Діяльність з реформування, демократизації та підвищення якості освіти в Україні має ґрунтуватися на основі історичних і культурних цінностей, традицій і звичаїв народу та здійснюватися в контексті побудови громадянського суспільства й інтеграції України у світову та європейську спільноти. В освітянській галузі країни упродовж останніх років відбуваються принципові зміни в методології, змісті, методичному забезпеченні, оцінюванні якості освіти, котра, зі свого боку, є прискорювачем культурних перетворень у суспільному житті. Ефективність очікуваних змін, досягнення прогностичного характеру освіти та випереджального руху в її розвитку в епоху суспільства знань багато в чому залежатиме від інформаційно-аналітичного супроводу освітньої галузі.

Провідним чинником розвитку наукової освітянської комунікації є доступність та якість інформації з якнайширшого кола джерел. Оскільки обсяг доступних наукових відомостей істотно зростає, то поряд із новими можливостями їхнього пошуку та передачі перед науковцями й освітянами постає проблема орієнтації в інформаційних джерелах, придатних до використання в процесі досягнення конкретної дослідницької або педагогічної мети. Зокрема, системний розвиток науково-аналітичного забезпечення освіти сприятиме зменшенню часових та інтелектуальних витрат на опрацювання різноманітних джерел і пошуку інформації у дослідницькій і практичній сферах педагогічної діяльності.

Актуальність дослідження. Враховуючи потребу модернізації сучасного науково-інформаційного супроводу освітянській галузі, який забезпечуватимуть науки про освіту, педагогіка і психологія, дедалі

більшої ваги набуває вирішення комплексу проблем, пов'язаних зі зростанням обсягів педагогічних знань, перманентним інноваційним процесом їхньої генерації та розширенням засобів комунікації. Зокрема, актуалізуються пошуки шляхів гармонізації національної бібліотечної аналітики освітянського спрямування з досвідом провідної європейської та світової практики. Результативність цієї роботи, на наш погляд, має вимірюватися темпами впровадження нових комунікаційних технологій, швидкістю розповсюдження інформаційно-аналітичної продукції, узагальненням досвіду та подальшим упровадженням найефективніших його типів і форм. Наступний алгоритм має забезпечити очікувану якість задоволення фахових потреб користувачів галузевих ресурсів та послуг, що сприятиме подоланню відставання бібліотечної сфери від сучасних гуманітарних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати аналізу останніх досліджень і публікацій свідчать про зростання уваги вітчизняних і зарубіжних науковців до широкого спектра проблем інформаційної аналітики. Дослідницький пошук, актуалізований потребою суспільства в науково-аналітичному забезпеченні різноманітних сфер діяльності, дедалі більше залишає галузь теоретичних міркувань на гносеологічному щаблі освоєння цього феномену й поринає у сферу практичного застосування. Певною мірою ці процеси прискорюються у галузевих сегментах бібліотечної справи. Так, інформаційно-аналітичний супровід наук про освіту, психолого-педагогічної теорії та практики потребує поглибленої уваги з боку держави під впливом трансформаційних потреб освітньої галузі, євроінтеграційних і глобалізаційних процесів, які сьогодні визначають характер і

напрями системних змін у цій сфері діяльності, а також усього комплексу соціальних і економічних чинників, які позначаються на сучасному стані й тенденціях розвитку освітньої сфери в Україні.

З огляду на ґрунтовність творчого доробку не втрачають наукової значущості та методологічної глибини висновків праці з теоретичних основ сучасної інформаційно-аналітичної діяльності. Передусім йдеться про наукові розвідки Г. Гордукалової, П. Конотопова, І. Кузнецова, Ю. Курносова, І. Левкіна, О. Матвієнко, І. Мелюхіна та ін. Обґрунтування сутності, місця і ролі аналітики в інформаційній інфраструктурі сучасного світового співтовариства збагачено розвідками Д. Блюменау, В. Ільганаєвої, О. Курлова, М. Лестера, В. Петрова, Н. Слядневої. Загальні проблеми інформаційної та аналітичної діяльності бібліотек розглянуто в працях Г. Артамонова, І. Давидової, Н. Кушнарєнко, А. Петрової, Е. Семенка та ін. Прикладні аспекти інформаційної аналітики в бібліотечній сфері розробляли Н. Автономова, Т. Гранчак, Т. Добко, В. Захарова, С. Зозуля, П. Рогова, Г. Швецова-Водка. Генезис бібліотечної аналітики у суспільних підсистемах, у тому числі й освітній, знайшов відображення в науковому доробку О. Ворошилова, О. Воскобойнікової-Гузевої, В. Горового, О. Кобелева та ін.

Мета статті — ознайомлення бібліотечного загалу, фахівців у галузі науково-інформаційної діяльності бібліотек із практикою вирішення завдань аналітичного супроводу освітнянської галузі у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Виклад основного матеріалу. Аспекти науково-аналітичного супроводу як сучасного складника освітнього процесу закріплено у нормативній базі держави та регламентувальних документах галузевого рівня, що визначають шляхи розвитку освіти й бібліотечної справи [6; 9; 10]. Однак через певні причини у наукових колах фахівців низка теоретичних і практичних проблем бібліотечної інформаційної аналітики досі залишається в стані дискусійного обговорення. Подібна ситуація зумовлена відносною історичною новизною феномену аналітичної діяльності та коротким терміном її інфільтрації у бібліотечну галузь. Щодо практичної діяльності бібліотек, насамперед йдеться про брак стандартів у сфері інформаційної аналітики, що призводить до вільного трактування змісту та некоректного використання термінології. На цьому наголошує, наприклад, Г. Сілкова, розмірковуючи про особливості інформаційно-аналітичної продукції в контексті функціональної сутності інформаційно-аналітичної діяльності [8].

Визначне місце у запровадженні інформаційно-аналітичного напрямку роботи та започаткуванні наукового структурного підрозділу, який має цей напрям забезпечувати, належить Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського). В науковій літературі останніх років широко обговорюється практика розв'язання теоретичних і прикладних завдань розвитку інформаційно-аналітичної діяльності галузевої бібліотеки педагогічного профілю, узагальнення

практичного досвіду аналітичного забезпечення освітньої підсистеми, апробації та впровадження актуальних форм інформаційно-аналітичної продукції й послуг, що здійснюють наукові співробітники установи [1; 3; 7; 11].

У 2006 році для розширення номенклатури інформаційного продукту, удосконалення форм обслуговування освітян, підвищення рівня інтелектуального опрацювання інформації та започаткування актуального напрямку бібліотечної діяльності в організаційній структурі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського створено "Відділ науково-аналітичної обробки і поширення інформації у сфері освіти". Діяльність новоствореного структурного підрозділу спрямовано на реалізацію інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційного розвитку педагогічної науки та освіти через підготовку, створення та розповсюдження аналітичних матеріалів. На етапі становлення нового напрямку здійснювалися вивчення специфічних потреб користувачів, пошук та апробація різновидів інформаційно-аналітичної продукції, впроваджувалися сучасні засоби комунікації, створювалися та наповнювалися електронні бази даних. Метою діяльності відділу було визначено сприяння розвитку та вдосконаленню фундаментальних і прикладних досліджень з педагогічної, психологічної, соціально-комунікаційної й державноуправлінської наук через забезпечення аналітичною інформацією фахівців освітнянської галузі України.

Завдання відділу передбачали виконання науково-дослідних тем для вдосконалення й реалізації теоретичних, науково-методичних та організаційних засад системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки та освіти України; надання необхідних матеріалів підрозділам бібліотеки для здійснення інформаційно-аналітичного обслуговування користувачів; консультування в межах компетенції відділу співробітників бібліотеки та фахівців мережі освітнянських бібліотек; удосконалення процесу продуктивного використання фондів і ресурсів бібліотеки для підвищення ефективності діяльності її підрозділів.

Основні функції відділу полягали у моніторингу, збиранні, аналізі, вивченні стану (динаміки) та синтезі інформації, пов'язаної з розвитком освітнянського процесу в Україні; аналізі висвітлення у засобах масової інформації подій у сфері педагогічної науки та діяльності бібліотеки, НАПН України, Міністерства освіти та науки України та ін.; створенні аналітичної продукції в електронній і традиційній формах з актуальних питань педагогічної науки та освіти; оперативному й змістовному наповненні веб-порталу бібліотеки аналітичною інформацією; участі у міжнародних, всеукраїнських комунікативних заходах у галузі педагогічної, психологічної, соціально-комунікаційної та державноуправлінської наук України; вивченні інформаційних потреб користувачів освітнянської галузі України.

Важливу роль у процесі становлення інформаційно-аналітичного напрямку діяльності бібліотеки відіграло здійснення впродовж 2008—2011 рр. фунда-

ментальної науково-дослідної роботи (НДР) за темою "Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики: стан та перспективи" (наук. кер. — канд. іст. наук О. Яценко).

Актуальність НДР полягала у потребі подолання невідповідності між зростанням ролі педагогічної науки та освіти України у розвитку сучасного суспільства та рівнем їх інформаційно-аналітичного забезпечення. З огляду на проблеми становлення України як незалежної держави, складнощі її економічного розвитку, обмеженість ресурсів та виходячи із сучасних завдань задоволення інформаційних потреб користувачів: управлінців, науковців, викладачів, практичних працівників навчальних закладів різного рівня, перед ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського постало важливе завдання щодо створення ефективної системи інформаційно-аналітичного забезпечення вітчизняної педагогічної науки та освіти. Визначальним засобом вирішення цієї проблеми було впровадження сучасних інформаційно-комунікативних технологій в бібліотечно-бібліографічні процеси та операції на основі принципово нових підходів до підготовки і представлення інформації, формування та використання в бібліотечних установах галузі сучасних електронних інформаційних ресурсів.

Головною метою дослідження ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є визначення та обґрунтування теоретичних, методичних і технологічних основ системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України. У процесі виконання НДР було реалізовано такі завдання: виявлено, визначено та обґрунтовано сутність, принципи, структуру, зміст і функції інформаційно-аналітичної діяльності бібліотеки у питаннях забезпечення педагогічної науки та освіти в Україні актуальною інформацією; розроблено методичку і технологію укладання окремих видів оглядово-аналітичних видань для бібліотечних працівників тощо.

Важливими результатами НДР та всього етапу становлення інформаційно-аналітичного напрямку, на нашу думку, було розроблення та видання Концептуальної моделі системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України, в якій визначено стратегію формування, функціонування та розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки і освіти за умов взаємодії мережі освітянських бібліотек України [4] й методичних рекомендацій для фахівців з укладання інформаційно-аналітичних документів [12].

Упродовж розроблення теми виконавці НДР — наукові співробітники відділу — створили різні за тематикою, типами та видами актуальні аналітичні матеріали. Розроблено теоретичні й методичні засади формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки та освіти України, вивчено й узагальнено світовий та вітчизняний досвід підготовки і формування масивів інформаційно-аналітичних документів. У межах НДР укладено інформаційно-аналітичні матеріали з актуальних питань

педагогіки й психології, які в режимі он-лайн регулярно оновлювалися на веб-порталі бібліотеки, зокрема аналіз професійної діяльності педагогів-новаторів України, огляди важливих подій у галузі освіти України, висвітлених у ЗМІ.

У 2012—2014 рр. розбудова інформаційно-аналітичного напрямку діяльності бібліотеки тривала в руслі виконання фундаментальної науково-дослідної теми "Наукова організація інформаційної діяльності галузевого бібліотечного комплексу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського" (наук. кер. — канд. іст. наук, с. н. с. О. Воскобойнікова-Гузєва), головною метою якої був подальший розвиток теоретико-методологічних і науково-організаційних засад інформаційної діяльності закладу, що реалізується як складова системи науково-інформаційного забезпечення освітянської галузі України.

НДР, зокрема, передбачала розроблення та оприлюднення друкованих й електронних видань, які містять нормативно-інструктивні та науково-методичні матеріали з питань наукової організації інформаційно-аналітичної діяльності галузевої педагогічної бібліотеки, обґрунтування наукових підходів до розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики, створення моделі інформаційно-аналітичного галузевого періодичного видання, оглядово-аналітичних матеріалів з питань розвитку освіти в Україні та зарубіжжі. Ці та інші наукові результати виконання теми було викладено у плановій монографії "Інформаційна діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського: перспективи розвитку" [2]. У виданні узагальнено теоретичні, науково-методичні, організаційні й технологічні засади інформаційної діяльності, в тому числі аналітичної.

Роботу виконавців теми було спрямовано на дослідження й узагальнення світового та вітчизняного досвіду інформаційної діяльності, насамперед у контексті формування електронних інформаційних ресурсів, розширення спектра видавничої продукції, зокрема в електронному вигляді, виявлення, визначення та обґрунтування сутності, принципів, структури, змісту і функцій інформаційної складової в структурі діяльності галузевого бібліотечного комплексу, визначення методичних та організаційних засад створення моделі галузевого інформаційно-аналітичного періодичного видання, перевірки дослідним шляхом ефективності моделі, засобів і технологій інформаційно-аналітичного забезпечення національної освіти.

Результатами пошуку ефективних форм задоволення галузевих потреб користувачів, сучасних методів створення та актуального способу комунікації продукції вторинно-документного рівня було збагачення електронного ресурсу бібліотеки інформаційно-аналітичним контентом. Йдеться про щоквартальний "Моніторинг ЗМІ з питань освіти й науки", довідник "Педагоги-новатори України", огляди з актуальних питань реформування та розвитку освіти в Україні й зарубіжжі, огляди результатів наукової діяльності установ НАПН України. Так, мета проекту, при-

свяченого аналізу та популяризації досвіду сучасних педагогів-новаторів, — створення інформаційного банку ефективних науково-педагогічних рішень щодо реформування та модернізації освіти, висвітлення здобутків українських педагогів та успішних керівників середньої освіти й поширення їхніх ідей серед широкого загалу науково-педагогічної освітянської спільноти.

2015 року за результатами попередньої НДР було започатковано інформаційно-аналітичний бюлетень "Аналітичний вісник у сфері освіти й науки" як електронне наукове періодичне видання ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Бюлетень є складовою системи інформаційно-аналітичного забезпечення наук про освіту, педагогіки й психології. Зміст рубрик "Національна освіта: інноваційна школа", "Педагогічна наука", "Психологічна наука" сприяє оперативному отриманню логічно структурованої інформації з проблематики сучасних досліджень із питань національної освіти, педагогіки, психології, зокрема у вигляді реферативних та аналітичних оглядів, анотованих бібліографічних списків тощо.

Окрім генерації інформаційно-аналітичної продукції, у сфері уваги науковців-аналітиків закладу перебувають моніторинг галузевого науково-педагогічного сегмента, бібліометричні дослідження, інформаційне моделювання. Слід зауважити, що створений у бібліотеці інформаційно-аналітичний ресурс незалежно від цільового призначення, сфери застосування, характеру інформації або способу опрацювання первинних джерел сприяє розширенню бази для подальших наукометричних та аналітичних досліджень, забезпечуючи достатній науковий рівень осягнення обраних проблем.

З 2015 року разом із започаткуванням дворічної прикладної дослідно-наукової теми "Модернізація науково-інформаційної діяльності провідних книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України" (кер. — канд. іст. наук С. Зозуля) у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського відбувається практичне освоєння фундаментальних розроблень з бібліотечної інформаційної аналітики. Головною метою прикладного етапу є поглиблення та подальше розроблення наукових і технологічних аспектів модернізації інформаційної діяльності провідних книгозбірень мережі освітянських бібліотек, підготовка та практичне втілення організаційних і науково-методичних розроблень у діяльність мережі освітянських бібліотек МОН України й НАПН України.

Основними напрямками цієї роботи були дослідження й узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду модернізації інформаційної діяльності, розширення спектра видавничої продукції, зокрема в електронному вигляді, видання аналітичних досліджень, науково-виробничої й довідкової продукції; виявлення, визначення та обґрунтування сутності, принципів, змісту і напрямів оновлення науково-інформаційної діяльності галузевої мережі бібліотечних установ; здійснення моніторингу ефективності науково-інформаційної діяльності ДНПБ України

ім. В.О. Сухомлинського; підготовка й локальне оприлюднення аналітичних документів і матеріалів з питань організації науково-інформаційної діяльності провідних освітянських бібліотек України.

Наукова продукція за результатами виконання теми значно розширила інформаційно-аналітичний контент бібліотеки. Зокрема, варто приділити увагу практичному посібникові "Науково-інформаційна діяльність провідних освітянських бібліотек України" [5]. У цьому виданні, що містить практичні рекомендації з оптимізації інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек в умовах інноваційних змін, висвітлено концептуальні положення та перспективні напрями модернізації науково-інформаційної роботи освітянських бібліотек України; проаналізовано зарубіжний досвід трансформації галузевих бібліотек в інфраструктурі глобального інформаційного суспільства; виокремлено основні напрями інноваційного розвитку освітянських бібліотек України в контексті аналізу модернізаційних моделей; розглянуто теоретичні аспекти застосування кількісних методів аналізу функціонування науки — наукометричних, бібліометричних, інформетричних, визначено їхні особливості, охарактеризовано основні показники наукометрії, зокрема, індекс наукового цитування, індекс Хірша та імпаکت-фактор, відображено сучасний стан бібліометричних і наукометричних досліджень в Україні. Науково-практичну цінність посібника посилює аналіз досвіду бібліометричної оцінки розвитку освіти та педагогіки, яку науковці ДНПБ здійснили на основі аналізу загальнодержавної реферативної БД "Україніка наукова".

Для удосконалення науково-інформаційної діяльності 2016 р. в організаційній структурі бібліотеки було створено "Відділ наукової реферативної та аналітичної інформації у сфері освіти". Відтоді одними з основних завдань відділу є проведення наукових досліджень у галузі формування та запровадження системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України в умовах глобальних інформаційних впливів; узагальнення вітчизняного й зарубіжного досвіду інформаційно-аналітичної діяльності галузевих бібліотек, вивчення та поширення нових прогресивних форм і методів діяльності аналітичних відділів (служб) із профільних питань, у тому числі формування електронних ресурсів веб-порталу установи з урахуванням аналітичного напрямку роботи; розвиток корпоративних, творчих зв'язків, ділових контактів та взаємодії з провідними аналітичними центрами України відповідного спрямування тощо.

Упродовж 2017—2019 рр. у межах науково-дослідної роботи в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського триватиме виконання прикладної теми "Науково-інформаційний супровід освітянської галузі в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів" (наук. кер. — кан. іст. наук, с. н. с. А. Селецький). Зміст завдань теми охоплює аналітичний, реферативний та бібліографічний напрями. Метою дослідження є науково-інформаційне забезпечення освітянської

галузі бібліографічними, реферативними й аналітичними документами з актуальних питань розвитку національної та зарубіжної освіти в умовах інтеграції України в європейський і світовий освітній простір. Аналітична складова дослідження у 2017 р. полягатиме у визначенні підґрунтя інформаційно-аналітичного супроводу національної освіти в контексті загальноцивілізаційних тенденцій і процесів. Протягом основного етапу в 2018 р. виконавці теми концентруватимуться на дослідженні пріоритетних напрямів реформування та інновацій освіти в Україні й зарубіжжі. На кінцевому етапі дослідження (2019) колектив виконавців має здійснити обґрунтування перспектив науково-інформаційного супроводу цільової групи користувачів з питань розвитку національної та зарубіжної освіти й викласти результати розвідки у запланованих виданнях.

Очікувані наукові результати дослідження у контексті створення інформаційно-аналітичної продукції за цією темою представлятимуть збірник аналітичних матеріалів "Інноваційний розвиток освіти в Україні й зарубіжжі в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів"; інформаційно-аналітичні огляди до випусків № 5—10 наукового інформаційно-аналітичного галузевого періодичного видання "Аналітичний вісник у сфері освіти й науки"; наповнення електронного ресурсу бібліотеки аналітичними матеріалами і моніторингами ЗМІ з актуальних питань розвитку національної та зарубіжної освіти; статті виконавців теми у наукових фахових вітчизняних та зарубіжних виданнях, наукометричних базах даних, у тому числі електронних.

Висновки. Гіпотеза поточного дослідження щодо варіативності напрямів і форм удосконалення інформаційно-аналітичного супроводу освітянської галузі мережею галузевих бібліотек педагогічного профілю потребує перевірки достовірності висунутих наукових припущень. На думку науковців-аналітиків ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, факторами, що підвищують ефективність інформаційної діяльності є: розвиток інформаційного партнерства між аналітичними підрозділами науково-педагогічних бібліотек з аналогічними структурами установ споріднених сфер діяльності; організація та участь у науково-дослідницьких фундаментальних і прикладних проектах з проблематики оптимізації інформаційно-аналітичного супроводу освітньої діяльності із залученням ефективних співвиконавців, у тому числі й іншого галузевого спрямування та підпорядкування; запровадження практики аналітичного консультування та експертизи визнаними фахівцями галузі; вдосконалення механізмів моніторингу впровадження наукових результатів; розвиток маркетингу інформаційно-аналітичного продукту установи, якісних і кількісних характеристик сегмента користувачів та споживачів аналітичної продукції; вдосконалення технологій і методик вироблення аналітичної продукції; апробація та використання кращих інформаційно-комунікаційних новацій, електронних документів нового покоління, електронних дидактичних засобів,

віртуального галузевого середовища, можливостей мобільного Інтернету та телефонії; створення єдиної системи обліку, зберігання, пошуку, надання й використання електронних ресурсів, що становлять галузевий інформаційно-аналітичний контент; розроблення універсального, стандартно організованого, оперативного поповнюваного, розгалуженого навігаційно-пошукового апарату по всьому інформаційно-аналітичному контенту; організація рівних можливостей доступу до контенту всіх категорій споживачів аналітичної продукції та здійснення його централізованої електронної підтримки; системне вирішення питань підготовки і кадрового забезпечення аналітичних підрозділів і служб галузевої бібліотечної мережі фахівцями вищої кваліфікації, обміну досвідом та підвищення кваліфікації фахівців-аналітиків.

Список використаної літератури

1. Зозуля С. М. Специфіка інформаційно-аналітичної діяльності як інноваційного напрямку бібліотечної роботи (досвід відділу науково-аналітичної обробки і поширення інформації у сфері освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського) / Зозуля С. М. // Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору: матеріали Міжнар. наук. конференції, 21—23 жовт. 2014 р. Київ / Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського [та ін.]. — Київ, 2014. — С. 192—194.
2. *Інформаційна* діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського: перспективи розвитку: монографія / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [наук. ред. Воскобойнікова-Гузєва О. В.]. — Київ: [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2015. — 245 с.
3. Карпенко О. Інформаційно-аналітична діяльність галузевих бібліотек України на прикладі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського / Олександр Карпенко // Вісник Книжкової палати. — 2012. — № 2. — С. 20—24.
4. *Концептуальна* модель системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України / [упоряд. О. М. Яценко; наук. ред. П. І. Рогова]; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ, 2010. — 28 с.
5. *Науково-інформаційна* діяльність провідних освітянських бібліотек України: прак. посіб. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [наук. ред. Зозуля С. М.]. — Київ: [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2016. — 287 с.
6. *Національна* доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / НАПН України; за заг. ред. В. Г. Кременя. — Київ: Пед. думка, 2016. — 448 с. — (До 25-річчя незалежності України).
7. Селецький А. В. Інформаційно-аналітична діяльність науково-педагогічної бібліотеки в умовах трансформації наук про освіту, психолого-педагогічної теорії і практики / А. В. Селецький // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. — Текст. дані. — Київ, 2016. — Вип. 5: Організація і методика створення корпоративних інформаційних ресурсів для освітянської галузі України. — С. 139—146. — Режим доступу: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2017/01/Zbirnyk_nauk_prac_5.pdf. — Назва з екрана.

8. Сілкова Г. До питання класифікації інформаційно-аналітичної продукції / Г. В. Сілкова // Наук. пр. Нац. б-ки ім. В. І. Вернадського / Нац. б-ка ім. В. І. Вернадського [та ін.] — Київ, 2013. — Вип. 37. — С. 40—48.
9. *Стратегія* розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року "Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України": схвалено розпорядж. Кабінету Міністрів України від 23 берез. 2016 р. № 219-р // Законодавство України / Верхов. Рада України. — Київ, 2016. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>. — Назва з екрана.
10. *Стратегія* розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016—2022 роки: схвалено заг. зборами НАПН України від 26 берез. 2016 р. // Національна академія педагогічних наук України: [офіц. портал]. — Київ, 2016. — Режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/press/announcements/942/>. — Назва з екрана.
11. Яценко О. М. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського у становленні системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України / О. М. Яценко // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ, 2012. — Вип. 3: Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України. — С. 9—29.
12. Яценко О. М. Укладання оглядових документів: практ. посіб. / О. М. Яценко; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ, 2011. — 84 с.

Стаття содержить аналіз особливостей здійснення інформаційно-аналітичного супроводження освітньої сфери співробітниками Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. А. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України. Розглянуті досягнення, проблеми і пропозиції шляхи вирішення перспективних завдань бібліотечної інформаційної аналітики.

The article includes analysis of the specifics of information and analytical support for the educational sector based on the experience of the V. O. Sukhomlynsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine by National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. The article summarises achievements, problems and proposes solutions for prospective tasks of library informational analytics.

Надійшла до редакції 8 лютого 2017 року

УДК 030:81'374]:027.54(477-25)НБУВ

Анжела Шумілова,
молодший науковий співробітник
відділу науково-бібліографічної
інформації НБУВ

Кароліна Сінельник,
бакалавр Національного
педагогічного університету
ім. М. П. Драгоманова

Класифікація і типи словників у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*

Видатні діячі української науки і культури святим обов'язком вважали постійно дбати про високий рівень культури мовлення, про збереження й активізацію природних ресурсів української мови. Мова, за висловом видатного мовознавця Олександра Потебні, є божественно-людським витвором, укоріненним у вічність; вона формує особистість, дисциплінує мислення і волю, тренує пам'ять, тісно пов'язана зі світом людського духу. Культура мовлення охоплює надзвичайно широке коло проблем, однією з яких є активне оволодіння словниковим багатством [6, с. 3].

Мета **нормативного словника** — дати норму вживання слова, вилучивши не лише хибні вживання слів, пов'язані з неправильним розумінням їхніх значень, а й ті вживання, які не відповідають комунікативній ситуації. Інакше кажучи, нормативні словники рекомендують, подають стандарт уживання слова, задають літературну норму. У цьому сенсі вони є дієвим інструментом мовної політики й мовного будівництва [15].

Для вміння яскраво і точно виражати думки треба знати не лише тлумачення окремих слів мови, а й розуміти, як вони пов'язані між собою, чим одне від одного відрізняються, як відображають довколишній світ. Словник Є. Карпіловської "Кореневий гніздовий словник української мови" дає змогу відтворити українськомовну "картину світу", бо описує споріднені за коренем слова у властивих їм взаємовідносинах з іншими словами мови. У виданні подані гнізда слів, які мають спільні ознаки будови: містять спільний корінь або виражають спільне поняття. Отже, стає зрозумілим, як певна мова називає реалії або явища довкілля [12, с. 8—10].

Історичні словники подають слова окремої історичної епохи, зафіксовані в тогочасних писемних пам'ятках, з'ясовують їх значення, наводять ілюстрації.

Безпосередня робота над "Словником української мови XVI — першої половини XVII" почалася у 1982 р. і триває донині. Перший випуск був надрукований у 1994 році. За попередніми даними, обсяг словника ста-

* Закінчення. Початок див.: Вісник Книжкової палати. — 2017. — № 4. — С. 22—27.